

İlkokul Öğrencilerinin İstenmeyen Davranışları Karşısında Öğretmen Tepkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Student Views on Teacher Reactions Towards Undesirable Behaviors of Primary Students

Oktay Aydın¹, İbrahim Baştuğ²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, oaydin@marmara.edu.tr,
(<https://orcid.org/0000-0003-4927-7708>)

²Sorumlu yazar, Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
ibrahimbastug@marun.edu.tr, (<https://orcid.org/0009-0007-7710-881X>)

Geliş Tarihi: 08.10.2023

Kabul Tarihi: 11.03.2024

ÖZ

Bu araştırma öğrenci algılarına göre ilkökul öğrencilerinin istenmeyen davranışlarına karşı öğretmen tepkilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre yürütülmüştür. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 51 kız, 54 erkek ilkökul 4.sınıf öğrencisi yer almıştır. Ayrıca, 15 sınıf öğretmeni de araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların gözlem ve görüşleri araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu anket formu ile tespit edilmiştir. Gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülen araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Alanyazın araştırmaları sonucunda sıklıkla karşılaşılan sınıf içi istenmeyen 4 davranış tipi belirlenmiştir. Belirlenen davranışlara karşı öğretmen tepkilerine ilişkin öğrenci görüşleri alınmış ve bu görüşler öncelikle pedagojik olan ve pedagojik olmayan tepkiler olarak temalaştırılmıştır. Ayrıca pedagojik olmayan tepkiler sözlü şiddet, sözsüz şiddet, maruz bırakma, mahrum bırakma, fiziksel şiddet olarak alt temalar oluşturulmuş ve daha sonra istenmeyen davranışa ilişkin öğretmen tepkileri ve şiddet düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin verdiği tepkilerle ilgili ayrıca öğretmen görüşlerine de başvurulmuştur. Sonuç olarak istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin tamamına yakınının pedagojik olmayan tepki verdiği görülmüştür. Pedagojik olmayan tepki türlerinde en çok sözlü şiddet, en az fiziksel şiddet görülmüştür. Öğretmen tepkilerinin şiddet düzeyi orta düzeydedir. Bu sonuç değerlendirildiğinde öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı pedagojik davranış göstermediği ve bu konuda farkındalıklarının düşük olduğu söylenebilir. Öğretmen görüşleri ile ilgili yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, öğretmenlerin özellikle sözel şiddet ile ilgili görüşleri öğrenci görüşleri ile paralellik göstermiştir. Bu nedenle araştırma sonunda öğretmenlerin pedagojik davranış farkındalıklarının artırılması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranış, pedagojik tepki, pedagojik olmayan tepki, ilkökul.

ABSTRACT

This research was performed to identify teacher reactions towards undesirable behaviors of primary students based on students' perceptions. The research was conducted with the case study method of qualitative research methods. In the research, 51 girls and 54 boys, determined through the criterion sampling method, participated as 4th-grade elementary school students. Additionally, 15 classroom teachers have been included in the research. The observations and opinions of the participants were determined through an open-ended survey form prepared by the researchers. In the research conducted on a voluntary basis, the data were analyzed by descriptive analysis methods. Undesirable behaviors frequently observed in the classroom were identified with a literature review. The identified behaviors were chosen as 4 types of behavior. Students were asked for their opinions of teacher reactions towards those behaviors,

and their opinions were themed as being pedagogical or non-pedagogical. Furthermore, non-pedagogical reactions were grouped into subthemes of verbal violence, non-verbal violence, exposure, deprivation, and physical violence and then, teacher reactions towards the undesirable behaviors and their levels of severity were determined. In addition, teacher opinions have also been consulted regarding the reactions provided by the teachers. Consequently, almost all of the teachers were found to exhibit non-pedagogical reactions toward undesirable student behaviors. The most frequent type of non-pedagogical reaction was found to be verbal violence whereas the least frequent type was physical violence. The teacher reactions were found to be moderate in severity. It was therefore concluded that the teachers did not exhibit pedagogical teacher reactions toward undesirable student behaviors and had little awareness of the matter in question. According to the evaluation results concerning teacher opinions, the views of teachers, especially regarding verbal violence, have shown parallelism with student opinions. Thus, it was recommended to improve teachers' awareness of their pedagogical behaviors.

Keywords: Undesirable behavior, pedagogical reaction, non-pedagogical reaction, primary school.

GİRİŞ

Planlı eğitim sisteminde eğitimciler, öğrenmeyi sorunsuz hale getirecek bir sınıf ortamı yaratma hedefindedir. Sınıf ortamında etkili bir sınıf yönetimi ve etkili bir öğretimin sağlanıp sağlanamaması eğitimcilerin temel endişelerinden biridir (Cothran vd., 2009). Pek çok eğitimci için öncelik, çocukların sınıf ortamında öğrenmenin akışına uyum sağlamasıdır ve bu akışı bozacak davranışları engellemektir. Buna rağmen, eğitimin sınıf ortamlarına taşındığı zamandan beri belki de güncelliğini kaybetmeyen sorunlardan birisi sınıf içi istenmeyen davranışlardır. Hatta Vidić'e (2022) göre, çeşitli istenmeyen davranış biçimlerinin sayısı son yirmi yılda önemli ölçüde artmıştır. Eğitim ortamlarında öğrenme süreçlerinin sağlıklı yürütülmesinde istenmeyen davranışların yönetilme durumu, sınıf yönetimindeki etkililiğin bir kanıtı olarak görülebilir. Öğretmenin etkili sınıf yönetimi, onun istenmeyen davranışları yönetme başarısının önemli ölçüde göstergesidir.

İstenmeyen davranışlara ilişkin geçmişten günümüze farklı tanımlamalar yapılmıştır. Burden (1995, akt. Gökyer & Doğan, 2016), istenmeyen davranışı, "öğrencinin belirli bir zamanda akademik eylemlerini tehdit eden ve sınıf etkinliklerinin akışını olumsuz etkileyen her türlü öğrenci davranışı"; Başar (2005) "okulda eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış"; Medikoğlu ve Dalaman (2018), "sınıftaki öğrencilerin ve çevresindeki arkadaşlarının öğrenmeyi, güvenliklerini olumsuz yönde etkileyen, sınıftaki olumlu öğrenme ortamını bozarak zihinsel, duygusal ve fizyolojik değişimlere neden olan davranışlar" olarak tanımlamıştır.

İstenmeyen davranışlar derslerin doğal akışını bozar ve sınıf ortamındaki öğrenme performansını olumsuz etkiler. Sınıf ortamını olumsuz etkileyen istenmeyen davranış türleri araştırmalarda detaylı incelenmiştir. Sayın'ın (2001) araştırmasına göre, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; öğretmene arkadaşlarını şikâyet etme, arkadaşlarına bağırma, gereksiz gürültü yapma ve derste izin istemeden konuşma davranışlarıdır. Gökyer ve Doğan (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre istenmeyen öğrenci davranışları, sözel şiddet (küfürlü söz söyleme, argo konuşma, böbürlenme, şımarıklık, hakaret, dışlama, hakir görme, aşağılama, kötü söz, alay etme); söz kesme, kaba ve saygısızca davranma; fiziksel şiddet (arkadaşlarına vurma, dövme, kavga etme, saç çekme); arkadaşlarının dersi dinlemelerini engelleme, arkadaşlarını rahatsız etme ve kendi aralarında konuşmadır. Ayrıca söz dinlemediklerini/sözlerini kestiklerini; öğretmenlerin derste anlattıklarını dinlemediklerini, derse hazırlıksız geldiklerini/ödevlerini yapmadıkları da ifade edilmiştir. Akyavuz'a (2019) göre ilkökul öğrencilerinin genellikle söz hakkı almadan konuşma, kavga etme, ders esnasında birbirleri ile konuşma, sorumluluklarını yerine getirmeme, sınıfta dolaşma, ders dışı etkinliklerle uğraşma, derse geç gelme, hareketlilik, eşyaları izinsiz alma, gürültü, şikâyet etme, argo kelimeler kullanma, lakap takma, yalan söyleme, sık sık tuvalete gitme, derse ilgisiz olma, öğretmenin veya arkadaşlarının sözünü kesme gibi istenmeyen

davranışlarda buldukları sonucuna ulaşmıştır. Doğan'ın (2020) araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin istenmeyen davranışları arasında zorbalık, disiplinsizlik ve sorumsuzluk davranışlarının bulunduğu belirlenmiştir. Araştırmada her üç kademedede de görülen bazı davranışların olduğu görülmüştür. Bu davranışlar zorbalık teması altındaki şiddet uygulama, küfretme, tehdit etme davranışları, sorumsuzluk teması altındaki okula uygun kıyafetle gelmeme ve disiplinsizlik teması altındaki gürültü yapmadır.

Sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin literatürde çok sayıda örnekler vardır. Sınıf ortamında istenmeyen davranışlar yukarıda araştırma sonuçlarına göre tanımlanmış olsa da Fernández-Balboa (1991) bunun temelinde üç ana kategoride ortaya çıktığına vurgu yapar: a) görev dışı, yani öğrencilerin kendilerine verilen görevleri yerine getirmeyip sınıf kurallarını ve düzenini bozan başka şeyler yapmaları; b) öğrencinin derse katılmaması; c) öğrencilerin öğrencilere ve/veya öğretmenlere karşı sözlü ve/veya fiziksel davranışları.

İstenmeyen davranışlar, sınıf ortamında öğretmen açısından bazı güçlükleri beraberinde getirmektedir. Bu güçlükleri öğretmenlerin mesleğe karşı motivasyonları, öz yeterlikleri ve programı yürütme başarısı olarak tanımlanabilir. Sınıf içinde oluşan istenmeyen davranışlar, öğretmenin zamanını ve enerjisini bunlarla mücadele ederek harcamasına ve asıl önemli işi olan eğitim öğretime yeterli zaman ve enerjinin kalmamasına neden olmaktadır (Rosen vd., 1990, akt. Akyavuz, 2019). İstenmeyen davranışların giderilmesinin zorluğu bilinmektedir. Buna rağmen doğru stratejilerle bu davranışların olumsuzluklarının giderilmesi mümkün olabilmektedir. Burada istenmeyen davranışların doğru tanımlanması ve buna uygun stratejilerin belirlenmesi kritiktir.

Pehlivan (2012) araştırmasında olumlu ya da olumsuz da olsa bir dönüt verilmesinin öğrencilerin derse güdülenmelerini artırdığı, ilgisiz kalmanın ise başarı güdüsünü düşürdüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle derslerde öğretmenlerin çocuğun genel eğitimini ilgilendiren tutum ve davranışlara tepkisiz kalmamalarını, verdikleri tepkileri saygı temeline dayandırmalarını, çocuğu cesaretlendirecek türde tepkiler vermelerini önermiştir.

Araştırmalara göre istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede öğretmenlerin farklı ödül ve ceza sistemleri uyguladıkları bilinmektedir. Altıntaş (2016), istenmeyen davranışlara tepkisel sınıf yönetimine dayalı ya da gelişimsel sınıf yönetimine dayalı olarak yaklaşıldığını, tepkisel sınıf yönetim modelinde davranışların ödül ve ceza yoluyla kontrol altına alınmaya çalışıldığını belirtmiştir. Medikoğlu ve Dalaman (2018) istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme yolları olarak, öğretmenlerin en çok grup çalışmalarını arttırmak, sorumluluk vermek, empati yapmalarını sağlamak, aile ile görüşme gibi yolları kullandıklarını bulgulamışlardır. Akyavuz (2019) araştırmasında, öğretmenlerin uyarma, veli ile görüşme, olumlu davranışları pekiştirme, görmezden gelme, empati kurdurma, dersi etkili hale getirme, ödüllendirme, sorumluluk verme, kurallar oluşturma, problem çözme, cezalandırma, yer değiştirme, öğrenci ile birebir görüşme, göz teması kurma, örnek gösterme ve dikkat çekme gibi yöntemleri sıklıkla kullandıklarını tespit etmiştir. Diğer taraftan Kerr ve Nelson (2002), öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejilerinde öğrencilere ne yapılmaması gerektiği öğretmek yerine, öğrencilerden beklenen davranışları tanımlayan olumlu ifade edilmiş yönergeler vermeleri durumunda, bu istenmeyen davranışların daha kolay önlenebileceğine vurgu yapmıştır. Johnson ve arkadaşlarına (2019) göre eğitimciler öğrencilerin istenmeyen davranışlarının altında yatan olası nedenleri anlayarak, bu sorunlu davranışları ve onları bu davranışlara teşvik eden koşulları dikkatli bir şekilde ele almalı ve öğrenciler için daha anlamlı ve zenginleştirici deneyimler yaratarak istenmeyen davranışları engelleyebilirler.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışları engellemeye yönelik farklı tepkilerini ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmasına rağmen bu tepkilerin pedagojik yönü yeterince tartışılmamıştır. Öğretmenlerin tepkilerinin genellikle anlık duruma göre ve pedagojik yönü düşünülmezsizin sergilendiği görülmektedir (Bingöl vd., 2018). Bu durum istenmeyen

davranışların engellenmesinde tepkilerin pedagojik yönünün ihmal edildiğini göstermektedir. Ayrıca sınıf içi istenmeyen davranışlara yönelik araştırmaların özellikle öğretmenlerin algıları ve deneyimlerine dayalı olarak yapıldığı söylenebilir. Bu durum özellikle öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında öğretmenlerin verdiği gerçek tepkilerin neler olduğunu anlamada yetersiz kalmıştır.

Bu araştırma, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşın öğretmenlerin verdiği tepkilerin hem öğrenci hem de öğretmenlerin gözlem ve algılarına dayalı olarak değerlendirilmesi açısından özgündür.

Araştırma, temel olarak iki durum üzerinde odaklanmıştır:

1. Öğrencilerin istenmeyen davranışları (4 temel davranış olarak belirlenmiştir)
2. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına verdiği tepkiler (öğretmen ve öğrencilerin gözlem ve algılarına göre)

Araştırmada öğrencilerin istenmeyen davranışları ele alınmış, istenmeyen davranış kavramı da “öğrenme ortamını bozan ve sıklıkla karşılaşılan sınıf içi davranışlar” olarak tanımlanıp sınırlandırılmıştır. Sınıf dışı istenmeyen davranışlar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Alanyazın çalışmalarından elde edilen sonuçlara bağlı olarak bu araştırmada, öğrencilerin sınıf ortamında sıklıkla sergiledikleri dört temel istenmeyen davranış ele alınmıştır. Bu davranışlar şunlardır:

- ✓ Davranış 1. Dersin akışını bozacak kadar sürekli ve yüksek sesli ders dışı konuşmalar yapma
- ✓ Davranış 2. Dersin akışını bozacak düzeyde ders dışı tartışmalar yapma
- ✓ Davranış 3. Dersin akışını bozacak şekilde sınıfta dolaşma
- ✓ Davranış 4. Öğretmenin verdiği akademik görevi (ödev, proje, etkinlik vb.) sebepsiz şekilde yapmama

Araştırmanın ikinci temel kavramı ise öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik verdiği tepkilerdir. Bu araştırmada öğretmen tepkisi kavramı, “öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik öğretmenlerin verdiği sözlü ve bedensel tepkiler” olarak ele alınmış ve sınırlandırılmıştır. Bu davranışların pedagojik yönü derinlemesine ele alınmıştır.

Bu kapsamda, “4. sınıf öğrencilerinin sınıf içi istenmeyen davranışlarına yönelik sınıf öğretmenlerinin verdikleri tepkilerle ilgili öğrenci ve öğretmen gözlem ve görüşlerinin belirlenmesi” bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Creswell'e (2007) göre durum çalışması; araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır. İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin istenmeyen davranışlarına karşı öğretmen tepkilerini belirlemek ve derinlemesine inceleyerek sonuçlarının ortaya çıkarılmak istenmesi nedeniyle bu yöntem tercih edilmiştir. Araştırmada hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada veri toplamak amacıyla, uygun örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Bu kapsamda İstanbul İli Anadolu Yakası'nda kolay ulaşılabilen 5 devlet ilkokulu seçilmiştir. Her okulun 4. sınıfına devam eden öğrenciler arasından ulaşılabilenler araştırmaya dahil edilmiştir. 4. sınıfların seçilmesinde öğretmen tepkilerine ilişkin diğer sınıf düzeylerine göre daha fazla deneyim sahibi olmaları ve öğretmen tepkilerini daha iyi tanımlayacak bilişsel yeterlilik düzeyinde olmaları kriter olarak alınmıştır.

Araştırmada veri doygunluğu kriterlerinden biri, örneklem büyüklüğü, diğeri teorik doygunluktur. Bu kapsamda, veriler üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucunda öğrencilerin verdikleri cevapların tekrarlayıcı nitelikte olduğu tespit edilmiş ve örneklem sayısı 51 kız, 54 erkek olmak üzere toplam 105 öğrenci ile sınırlanmıştır.

Veri çeşitliliğini sağlamak için 15 sınıf öğretmeni ile de ayrıca görüşme yapılmış ve belirlenen 4 davranışla ilgili öğretmenlerin verdikleri tepkilere ilişkin görüşleri tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacılar tarafından öğrencilere ve öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan iki ayrı açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Nitel yöntemlerde bir veri toplama aracı olarak kabul gören açık uçlu anket formunda “bir dizi standart soru seti vardır ve görüşülen birey bu sorulara istediği tarzda ve öznel olarak yanıt vermekte serbesttir” (Rubin, 1983, akt. Yıldırım & Şimşek, 2021).

Form aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

4.sınıf öğrencilerinin sınıf içinde sıkça sergiledikleri dört istenmeyen davranış ele alınmıştır. Araştırmanın giriş bölümünde ele alınan literatürden hareketle belirlenen dört temel istenmeyen davranış şudur:

- ✓ Davranış 1. Dersin akışını bozacak kadar sürekli ve yüksek sesli ders dışı konuşmalar yapma
- ✓ Davranış 2. Dersin akışını bozacak düzeyde ders dışı tartışmalar yapma
- ✓ Davranış 3. Dersin akışını bozacak şekilde sınıfta dolaşma
- ✓ Davranış 4. Öğretmenin verdiği akademik görevi (ödev, proje, etkinlik vb.) sebepsiz şekilde yapmama

Öğrencilerin dört istenmeyen davranışına karşı öğretmenlerin verdikleri tepkiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anket formunun geliştirilme sürecinde, konu alanında uzman olan iki araştırmacı (psikolojik danışman ve sınıf öğretmeni) tarafından ayrı ayrı beşer ilkokul 4.sınıf öğrencisiyle (toplam 10 öğrenci) yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme süresince sınıf öğretmenleri sınıfta bulunmamıştır. Görüşme sonrasında soruların açık ve anlaşılabilir olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sürecinde, öğrencilerin sorulan sorularla ilgili karşı bir soru sorup sormadığı, verdikleri cevapların soru köküne uygun olup olmadığı gözden geçirilmiştir. Bu süreç sonunda anket sorularının yaş düzeyine uygun olduğu, açık ve anlaşılır olduğu sonucuna varılmıştır.

Açık uçlu anket formuna son şekli verildikten sonra öğrencilerin, sınıf öğretmenleri ile ilgili gözlem ve görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilere, her bir istenmeyen davranışla ilgili sınıf öğretmeninin verdiği tepkileri belirlemek amacıyla “..... yaptığınızda öğretmeniniz ne yapar?” sorusu sorulmuş ve cevaplar alınmıştır.

Araştırmacılar tarafından öğretmenlere yönelik olarak da açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Anket formunda, öğrencilerin sınıf içinde sıkça sergiledikleri ve yukarıda açıklanan dört istenmeyen davranış ele alınmıştır. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler, öğretmen görüşlerinden hareketle belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlere,

her bir istenmeyen davranışla ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin sıklıkla verdiği tepkileri belirlemek amacıyla “öğrenciler..... yaptığında öğretmenler hangi tür tepkiler vermektedir?” sorusu sorulmuş ve cevaplar alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analiz

Veri toplama araçlarına son şekli verildikten sonra araştırmacılar belirlenen okullara bizzat gitmiş; okul yönetiminden izin alarak öğrencilere uygulamaları yapmıştır. Her okulun 4. sınıflarına girilerek yapılacak çalışma hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. Öğrencilerden araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul edenler okulların uygun olan sınıf dışı ortamına (kütüphane, laboratuvar, boş derslik vb.) alınarak formları doldurmaları sağlanmıştır. Formların doldurulma sürecinde sınıf öğretmenleri ortamda bulunmamıştır.

Veri toplamada ikinci olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 15 öğretmene anket formu yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 20-30 dakika arası sürmüştür. Formlar üzerinde ön inceleme yapılmış; soruların tümüne cevap vermeyenler, ifadeleri anlaşılmayanlar, soru ile ilgisi olmayan cevaplar içeren formlar iptal edilmiştir. Formlar üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucunda, cevapların tekrarlayıcı bir noktaya geldiği, cevap dağılımlarının belirgin düzeyde değişmediği görülmüş; veri doygunluğuna ulaşıldığına kanaat getirilmiş, daha fazla veri toplama sürecine girilmemiştir.

Görüşme formlarından elde edilen veriler üzerinde içerik analiz çalışması yapılmıştır. Öğrenci formlarından elde edilen verilerde öğretmen tepkileri araştırmacılar tarafından önce 2 temaya ayrılmıştır. Bu temalar, “pedagojik tepkiler” ve “pedagojik olmayan tepkiler” olarak isimlendirilmiştir. Pedagojik olmayan tepkiler ise 5 kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler sözsüz (bedensel diline dayalı) şiddet, sözlü şiddet, mahrum bırakma, maruz bırakma, fiziksel şiddet olarak tanımlanmıştır.

Öğrencilerin ifade ettikleri ve pedagojik olmayan öğretmen tepkileri ayrıca şiddet derecesi açısından da değerlendirilmiştir. Olumlu olması nedeniyle öğretmenlerin pedagojik tepkileri ile ilgili şiddet derecesi değerlendirilmesi yapılmamıştır. Öğretmenlerin pedagojik olmayan tepkileri ise şiddet düzeyine (1-5 puan arası) göre puanlanmıştır. 1 düşük düzeyli şiddete, 5 ise yüksek düzeyli şiddete karşılık gelmektedir. Şiddet düzeyi ham puanlar üzerinden üç düzey (1.00-2.33 Düşük Şiddet, 2.34-3.66 Orta Düzey Şiddet, 3.67-5.00 Yüksek Düzey Şiddet) olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışları ile ilgili şiddet düzeyi belirlenirken anket formundaki ifade içeriklerine ilişkin analiz sürecinde belirli kriterler esas alınmıştır. Bu kriterler, araştırmacıların fikir birliği, birden fazla istenmeyen davranışın aynı anda yapılma durumu, istenmeyen davranışların sıklığı (sürekli, her zaman, bazen gibi ifadelerin kullanılması), istenmeyen davranışların yoğunluğu (çok, hep, fazla, sert gibi yoğunluk ifadelerinin kullanılması) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışları ile ilgili şiddet düzeyine ilişkin puanlamalar aşağıdaki kriterler doğrultusunda yapılmıştır:

Şiddet Düzeyi 1 Puan İçin Kriterler: Araştırmacıların fikir birliğinde olması, tek bir davranışın yapılmış olması, davranışın sıklığı ve yoğunluğu ile ilgili ek bir ifade kullanılmamış olması, fiziksel temaslı şiddetin olmaması

Şiddet Düzeyi 2 Puan İçin Kriterler: Araştırmacıların fikir birliğinde olması, tek bir davranışın yapılmış olması ya da aynı türden davranışların birlikte yapılmış olması, öğrenci ifadesinde ek bir yoğunluk vurgusunun olması, sıklık tanımlamasının olmaması, fiziksel temaslı şiddetin olmaması

Şiddet Düzeyi 3 Puan İçin Kriterler: Araştırmacıların fikir birliğinde olması, birden fazla davranışın yapılmış olması, öğrenci ifadesinde ek bir yoğunluk olması, sıklığın belirtilmiş olması, fiziksel temaslı şiddetin olmaması.

Şiddet Düzeyi 4 Puan İçin Kriterler: Araştırmacıların fikir birliğinde olması, birden fazla davranışın yapılmış olması, öğrenci ifadesinde ek bir yoğunluk vurgusunun olması, sıklığın (çok, hep, fazla, sert, çoğu zaman, sık sık gibi ifadeler) belirtilmiş olması, fiziksel temasın olmaması.

Şiddet Düzeyi 5 Puan İçin Kriterler: Araştırmacıların fikir birliğinde olması, hakaret, aşağılama, suçlama, alay etme gibi onur kırıcı ifadelerin kullanılmış olması, her tür fiziksel temaslı şiddetin uygulanmış olması.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin her bir cevabı araştırmacılar tarafından önce ayrı ayrı hem temalara göre hem de şiddet düzeyine göre değerlendirilmiştir. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek yaptıkları değerlendirme sonuçlarını karşılaştırmış; farklı değerlendirme sonuçlarını tartışmışlardır. Bu tartışma sonucunda uzlaşmaya vararak değerlendirme sürecini tamamlamışlardır. Değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak her tema ile ilgili tepki sıklıkları belirlenmiş; tepkilerin şiddet derecesi ile ilgili aritmetik ortalama hesaplamaları yapılmıştır.

2.5. Etik Kurul Beyanı

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulunda 10.03.2023 tarihli 03-20 nolu toplantıda alınan karar onayı ile etik ilkelere uygun bir şekilde yürütülmüştür.

BULGULAR

Araştırma bulgularına göre tespit edilen alt tema ve kategorilere ayrılmış öğretmen tepkileri ile ilgili davranışlar şunlardır:

Pedagojik Tepkiler: Öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında pedagojik ilkelere uygun tepkiler vermesi. Bu kapsamda ceza vermeme, teneffüste toplantı yapıp sözleşme imzalatma, sınıf kurallarını hatırlatma, “Bunu daha önce konuşmuştuk, başkalarının öğrenme hakkını engelleyemezsiniz.”, “Problemleri konuşarak çözebilirsiniz”, “Hem benim hem de arkadaşlarınızın dikkatini dağıtıyorsunuz.”, “Görevini neden yapmadın? Lütfen sorumluluklarımızı yerine getirelim.” gibi uyarılar yapma, empati kurdurma, komik sürat şekilleri yapma, ayrı oturtma, derse katılmalarını isteme, ödül verme, lokum dağıtma ve hikayeler dinletme gibi davranışlar pedagojik tepkiler olarak kabul edilebilir.

Pedagojik Olmayan Tepkiler: Öğretmenlerin, öğrencilerini istenmeyen davranışları karşısında pedagojik ilkelere uygun olmayan tepkiler vermesi.

Pedagojik Olmayan Tepki 1/Sözsüz (Beden Dili) Şiddet: Beden dilini kullanarak (jest-mimik, kişisel mesafeleri ihlal etme, özel alanları ihlal etme vb.) duygusal açıdan örseleme, korkutma ve tehdit etmeye (parmak sallama, dik dik bakma, üstüne yürüme, el-kol hareketi yapma, bir şeyleri kırıp dökme, masaya vurma vb.) yönelik davranışlar sergileme.

Pedagojik Olmayan Tepki 2/Sözlü Şiddet: Öğrenciye, sözel ifade yolu ile rahatsız edici ve duygusal açıdan örseleyici sözler (“Bir daha olmasın.”, “Teneffüste yanıma gel.”, “Eğer bir daha yaparsan disipline veririm.”, “Ulan..... sinir etme beni.”, “Gözümün içine bak.”, “Hemen özür dile.”, “Çocuklar rehberliğe gidin, sorununuzu orada çözün.”, “Yerine otur 3-2-1”, “Senin kulağın çekerim.”, “Yerine otur, oturmazsan eksi veririm.”, “Başım dönüyor.”, “Yeter, susun artık.”, “Susmak bilmez misiniz?”, “Bir hakem seçin, yeter artık.”, “Ben duvara mı konuşuyorum?”, “Ya çocuğum yapma, yeter yahu. Kaç kere söyledim yapma diye?”, “Görüşlerinizi kendinize saklayın.”, “Neden böylesiniz?”, “3 salakşör”, “Ne oldu, niye ayaklandınız?”, “Ya çocuğum yerine geçsene.”, “Ben burada dil yoruyorum, otur yerine.”, “Ne yapıyorsun, beni kandıracak mısın?”, “Ödevi benim için değil, kendiniz için yapıyorsunuz.”, “Niye yapmadın? Bak bu kadar arkadaşım yaptı.”, “Ödevleri yapmayı niye unutuyorsunuz? Ben de sizi unutucam.”, “Senin işin ne, o kadar gün ne yaptın?”, “Ya oğlum git eve dinlen, 1 saat sonra

ödevini yap, bu kadar kolay.”, “Ben sizinle uğraşamam.”, “Yine mi yapmadın? Zaten sen yapmazsın.” gibi sözler) söyleme; kötü sözler (alay etme, aşağılama, tehdit etme, hakaret etme gibi) söyleyerek kişisel haklarına saldırmak

Pedagojik Olmayan Tepki 3/Mahrum Bırakma: Öğrenciyi, sevdiği, yapmaktan hoşlandığı bir etkinlikten, ortamdaki (Sınıfta bekletme, teneffüse çıkarmama, beden eğitimine çıkarmama, derste söz vermeme, yer değiştirerek arkadaşlarından ayırma, dersten atma, sınıfın en arkasında tek başına oturtma, oyun oynamaya izin vermeme, öğle arasını iptal etme, vb.) uzaklaştırma.

Pedagojik Olmayan Tepki 4/Maruz Bırakma: Öğrenciyi, rahatsız olacağı bir durumda (tahtada tek ayak üstünde bekletme, müdüre götürme, eksi puan verme, üzgün yüz verme, tahtaya çıkarıp sorular sorma, kitap okuma cezası verme, temizlik yaptırma, çöp toplatma, ceza ödevleri verme, vb.) karşı karşıya bırakma.

Pedagojik Olmayan Tepki 5/Fiziksel Şiddet: Öğrenciye doğrudan fiziksel temas yolu ile (vurma, kulak çekme, dövme, tokat atma, saç çekme vb.) ya da bir araç kullanarak (cetvelle vurma, sopa ile vurma, bir şey fırlatma vb.) zarar verici bir tepkide bulunma.

Öğrencilerin sınıf içi istenmeyen 4 temel davranışına yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin verdikleri tepkiler analiz edilerek elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

3.1. Davranış 1 (Dersin Akışını Bozacak Kadar Sürekli ve Yüksek Konuşmalar Yapma) ile İlgili Öğretmen Tepkileri

Tablo 1a

Öğrencilerin, "Öğretmeniniz Dersin Akışını Bozacak Kadar Sürekli ve Yüksek Sesli Konuşmalar Yaptığınızda Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Öğretmenler)

Dersin Akışını Bozacak Konuşma	f
Pedagojik Tepki Veren Öğretmen	23
Pedagojik Olmayan Tepki Veren Öğretmen	82
Toplam	105

Tablo 1a'da öğrencilerin, “dersin akışını bozacak kadar sürekli ve yüksek sesli konuşmaları” ile ilgili öğretmen tepkilerine ilişkin öğrencilerin algılarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin 82'si pedagojik olmayan tepki verirken, 23'ü pedagojik tepki vermiştir.

Tablo 1b

Öğrencilerin, "Öğretmeniniz Dersin Akışını Bozacak Kadar Sürekli ve Yüksek Sesli Konuşmalar Yaptığınızda Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Davranışlar)

Dersin Akışını Bozacak Konuşma	Davranış Sayısı	Davranışın Şiddet Ortalaması
Pedagojik Olmayan Tepki (Genel)	147	3.33
Sözsüz (Beden Dili) Şiddet	8	3.38
Sözlü Şiddet	64	3.28
Mahrum bırakma	39	3.05
Maruz bırakma	35	3.71
Fiziksel şiddet uygulama	1	4.00

Tablo 1b’de öğrencilerin algılarına göre öğretmenlerin “pedagojik olmayan tepkileri” ile ilgili ayrıntılar yer almaktadır. Öğretmenler, toplamda 147 pedagojik olmayan tepki vermiştir. Bu tepkilerin en yoğun olandan başlayarak dağılımlarına bakıldığında, sözlü şiddet 64, mahrum bırakma 39, maruz bırakma 35 olarak tespit edilmiştir. Sözsüz şiddet ve fiziksel şiddet davranışları ise oldukça düşüktür. Pedagojik olmayan öğretmen tepkilerin genel şiddet düzeyi ortalaması 3.33 (orta düzey şiddet)’tir. Alt kategorilere bakıldığında, fiziksel şiddet 4.00 (yüksek düzey şiddet), maruz bırakma 3,71 (yüksek düzey şiddet), sözsüz şiddet 3,38 (orta düzey şiddet), sözlü şiddet 3.28 (orta düzey şiddet) ve mahrum bırakma 3.05 (orta düzey şiddet)’tir.

Öğrencilerin görüşlerinin yanında öğretmen görüşleri de değerlendirilmiştir. *Öğretmenlerin, "Öğrenciler dersin akışını bozacak kadar sürekli ve yüksek sesli konuşmalar yaptığında hangi tür tepkiler verirsiniz?" sorusuna şu cevapları vermişlerdir.*

Öğretmenlerin Pedagojik Tepki İfadeleri: “Sözlü uyarıda bulunurum, sessiz olana kadar sessizce beklerim, yanına gidip uyarırım, görmezden gelirim, davranışlarının olumsuz etkilerini anlatırım, sorunu anlamak ve çözmek için görüşme yaparım, ayakta sus işareti yaparak dikkatlerini çekmeye çalışırım, etkili şekilde uyarırım, rehberlik servisine gönderirim, göz teması kurarım, kısık sesle konuşurum, anlaşma yaparım”.

Öğretmenlerin Pedagojik Olmayan Tepki İfadeleri: “Yüksek sesle uyarırım, masa ya da tahtaya vurarak dikkatlerini çekerim, teneffüse çıkarmam, yerlerini değiştiririm, sınıftan kısa süreli çıkarırım, sınıftaki sınıf ziline basarım”.

Öğretmenlerin, öğrencilerin ders akışını bozacak kadar sürekli ve yüksek sesli konuşmalar yapması halinde pedagojik olan ve olmayan tepkiler verdikleri görülmektedir. Öğretmenler genel olarak pedagojik tepkileri daha çok verdiklerini belirtmekle birlikte, özellikle teneffüse çıkarmama, sınıftan kısa süreli çıkarma gibi pedagojik açıdan uygun olmayan tepkiler de verdiği tespit edilmiştir.

3.2. Davranış 2 (Arkadaşları ile Dersin Akışını Bozacak Düzeyde Tartışmalar Yapma) ile İlgili Öğretmen Tepkileri

Tablo 2a

Öğrencilerin, "Öğretmeniniz Arkadaşlarınızla Dersin Akışını Bozacak Düzeyde Tartışmalar Yaptığınızda Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Öğretmenler)

Dersin Akışını Bozacak Tartışma	f
Pedagojik Tepki Veren Öğretmen	25
Pedagojik Olmayan Tepki Veren Öğretmen	80
Toplam	105

Tablo 2a’da öğrencilerin, “arkadaşları ile dersin akışını bozacak düzeyde tartışmalar yapmaları” ile ilgili öğretmen tepkilerine ilişkin öğrencilerin algılarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin 80’i pedagojik olmayan tepki verirken, 25’i pedagojik tepki vermiştir.

Tablo 2b

Öğrencilerin, "Öğretmeniniz Arkadaşlarınızla Dersin Akışını Bozacak Düzeyde Tartışmalar Yaptığınızda Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Davranışlar)

Dersin Akışını Bozacak Tartışma	Davranış Sayısı	Davranışın Şiddet Ortalaması
Pedagojik Olmayan Tepki (Genel)	128	3.41
Sözsüz (Beden Dili) Şiddet	7	3.57
Sözlü Şiddet	46	3.50
Mahrum bırakma	34	3.15
Maruz bırakma	38	3.45
Fiziksel şiddet uygulama	3	4.33

Tablo 2b öğrencilerin algılarına göre öğretmenlerin “pedagojik olmayan tepkileri” ile ilgili ayrıntılar yer almaktadır. Öğretmenler, toplamda 128 pedagojik olmayan tepki vermiştir. Bu tepkilerin en yoğun olandan başlayarak dağılımlarına bakıldığında, sözlü şiddet 46, maruz bırakma 38, mahrum bırakma 34 olarak tespit edilmiştir. Sözsüz şiddet ve fiziksel şiddet davranışları ise oldukça düşük orandadır.

Pedagojik olmayan öğretmen tepkilerin genel şiddet düzeyi ortalaması 3.41 (orta düzey şiddet)’dir. Alt kategorilere bakıldığında, fiziksel şiddet 4.33 (yüksek düzey şiddet), sözsüz şiddet 3.57 (orta düzey şiddet), sözlü şiddet 3.50 (orta düzey şiddet), maruz bırakma 3.45 (orta düzey şiddet) ve mahrum bırakma 3.15 (orta düzey şiddet)’tir.

Öğrencilerin görüşlerinin yanında öğretmen görüşleri de değerlendirilmiştir. *Öğretmenlerin, "Öğrenciler dersin akışını bozacak düzeyde tartışmalar yaptığında hangi tür tepkiler verirsiniz?" sorusuna şu cevapları vermişlerdir.*

Öğretmenlerin Pedagojik Tepki İfadeleri: “Sorunu anlamak ve çözmek için görüşme yaparım, yanına gidip uyarırım, sözlü uyarıda bulunurum, davranışlarının olumsuz etkilerini anlatırım, kendi problemlerini kendilerinin çözmesini isterim, sessiz olana kadar sessizce beklerim, rehberlik servisine gönderirim, göz teması kurarım, sınıf kurallarını hatırlatırım, dikkatini çekmeye çalışırım, drama yaparım, sorumluluk veririm”.

Öğretmenlerin Pedagojik Olmayan Tepki İfadeleri: “yerlerini değiştiririm, imalı sözler söylerim, yüksek sesle uyarırım, sınıftan kısa süreli çıkarırım, teneffüse çıkarmam, yetkililere (idareye) yönlendiririm, derse ara verir ya da dersi sonlandırırım, cezalandırırım, ayakta bekletirim”.

Öğretmenlerin, öğrencilerin ders akışını bozacak düzeyde tartışmalar yaptığında pedagojik olan ve olmayan tepkiler verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin pedagojik açıdan uygun olmayan tepkileri arasında en dikkati çeken tepkiler, “imalı sözler söyleme”, “teneffüse çıkarmama”, “ayakta bekletme”, “dersi sonlandırma” tepkileridir. Bu tepkilerin pedagojik açıdan uygun olmayan tepkiler olduğu düşünülmektedir. Bu tepkilerin öğrenciler üzerinde belirgin düzeyde olumsuz etkileri olabileceği söylenebilir.

3.3. Davranış 3 (Sınıf İçinde Dersin Akışını Bozacak Şekilde Dolaşma) ile İlgili Öğretmen Tepkileri

Tablo 3a

Öğrencilerin, "Öğretmeniniz Sebepsiz Şekilde Sınıf İçinde Dersin Akışını Bozacak Düzeyde Dolaştığınızda Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Öğretmenler)

Sebepsiz Şekilde Sınıf İçinde Dolaşma	f
Pedagojik Tepki Veren Öğretmen	29
Pedagojik Olmayan Tepki Veren Öğretmen	76
Toplam	105

Tablo 3a'da öğrencilerin, "sebepsiz şekilde sınıf içinde dersin akışını bozacak düzeyde dolaşmaları" ile ilgili öğretmen tepkilerine ilişkin öğrencilerin algılarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin 76'sı pedagojik olmayan tepki verirken, 29'u pedagojik tepki vermiştir.

Tablo 3b

Öğrencilerin, "Öğretmeniniz Sebepsiz Şekilde Sınıf İçinde Dersin Akışını Bozacak Düzeyde Dolaştığınızda Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Davranışlar)

Sebepsiz Şekilde Sınıf İçinde Dolaşma	Davranış Sayısı	Davranışın Şiddet Ortalaması
Pedagojik Olmayan Tepki (Genel)	130	2.95
Sözsüz (Beden Dili) Şiddet	10	3.30
Sözlü Şiddet	65	2.51
Mahrum bırakma	20	3.05
Maruz bırakma	30	3.40
Fiziksel şiddet uygulama	5	5.00

Tablo 3b'de öğrencilerin algılarına göre öğretmenlerin "pedagojik olmayan tepkileri" ile ilgili ayrıntılar yer almaktadır. Öğretmenler, toplamda 130 pedagojik olmayan tepki vermiştir. Bu tepkilerin en yoğun olandan başlayarak dağılımlarına bakıldığında, sözlü şiddet 65, maruz bırakma 30, mahrum bırakma 20 olarak tespit edilmiştir. Sözsüz şiddet 10 ve fiziksel şiddet davranışları ise oldukça düşük orandadır.

Pedagojik olmayan öğretmen tepkilerin genel şiddet düzeyi ortalaması 2.95 (orta düzey şiddet)'tir. Alt kategorilere bakıldığında, fiziksel şiddet 5,00 (yüksek düzey şiddet), maruz bırakma 3.40 (orta düzey şiddet) sözsüz şiddet 3,30 (orta düzey şiddet), mahrum bırakma 3.05 (orta düzey şiddet) ve sözlü şiddet 2.51 (orta düzey şiddet)'dir.

Öğrencilerin görüşlerinin yanında öğretmen görüşleri de değerlendirilmiştir. *Öğretmenlerin, "Öğrenciler sebepsiz şekilde sınıf içinde dersin akışını bozacak düzeyde dolaştığında hangi tür tepkiler verirsiniz?" sorusuna şu cevapları vermişlerdir.*

Öğretmenlerin Pedagojik Tepki İfadeleri: "Sözlü uyarıda bulunurum, davranışlarının olumsuz etkilerini anlatırım, sorunu anlamak ve çözmek için görüşme yaparım, göz teması kurarım, dikkatini çekmek için soru sorarım, uygun davranışı anlatır, göstererek model olurum, sınıfta gezmesine izin verir, ihtiyacını gideririm".

Öğretmenlerin Pedagojik Olmayan Tepki İfadeleri: "teneffüse çıkarmam, cezalandırırım" sınıftan kısa süreli çıkarırım, davranış çizelgesinde davranışlarına artı-eksi veririm, sevdiği etkinlikten, ödülünden mahrum bırakırım, derse ara verir ya da dersi sonlandırırım, ayakta bekletirim, imalı sözler söylerim, beden dilini kullanarak uyarırım".

Öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf içinde dersin akışını bozacak düzeyde dolaşması halinde pedagojik olan ve olmayan tepkiler verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin pedagojik açıdan uygun olmayan tepkilerinin çoğu diğer öğrenci davranışlarında da verdiği tepkilerin aynısıdır. Buna ek olarak, artı-eksi puan verme, mahrum bırakma gibi tepkiler verdikleri de ifadeler arasında yer almıştır. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının dersin akışını bozma düzeyi arttıkça öğretmenin pedagojik olmayan tepkilerinin de daha yoğunlaştığı görülmektedir.

3.4. Davranış 4 (Öğretmenin Verdiği Akademik Görevi Sebepsiz Şekilde Yapmama) ile İlgili Öğretmen Tepkileri

Tablo 4a

Öğrencilerin, "Öğretmeninizin Verdiği Ödevleri Sebepsiz Şekilde Yapmamanız Halinde Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Öğretmenler)

Akademik Görevi Sebepsiz Şekilde Yapmama	f
Pedagojik Tepki Veren Öğretmen	23
Pedagojik Olmayan Tepki Veren Öğretmen	82
Toplam	105

Tablo 4a'da öğrencilerin, "öğretmenin verdiği akademik görevi sebepsiz şekilde yapmamaları" ile ilgili öğretmen tepkilerine ilişkin öğrencilerin algılarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin 82'si pedagojik olmayan tepki verirken, 23'ü pedagojik tepki vermiştir.

Tablo 4b

Öğrencilerin, "Öğretmeninizin Verdiği Ödevleri Sebepsiz Şekilde Yapmamanız Halinde Ne Yapar?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar (Davranışlar)

Akademik Görevi Sebepsiz Şekilde Yapmama	Davranış Sayısı	Davranışın Şiddet Ortalaması
Pedagojik Olmayan Tepki (Genel)	123	3.12
Sözsüz (Beden Dili) Şiddet	5	3.20
Sözlü Şiddet	50	3.00
Mahrum bırakma	25	3.04
Maruz bırakma	41	3.22
Fiziksel şiddet uygulama	2	5.00

Tablo 4b'de öğrencilerin algılarına göre öğretmenlerin "pedagojik olmayan tepkileri" ile ilgili ayrıntılar yer almaktadır. Öğretmenler, toplamda 123 pedagojik olmayan tepki vermiştir. Bu tepkilerin en yoğun olandan başlayarak dağılımlarına bakıldığında, sözlü şiddet 50, maruz bırakma 41, mahrum bırakma 25 olarak tespit edilmiştir. Sözsüz şiddet ve fiziksel şiddet davranışları ise oldukça düşük orandadır.

Pedagojik olmayan öğretmen tepkilerin genel şiddet düzeyi ortalaması 3.12 (orta düzey şiddet)'dir. Alt kategorilere bakıldığında, fiziksel şiddet 5.00 (yüksek düzey şiddet), maruz bırakma 3.22 (orta düzey şiddet), sözsüz şiddet 3.20 (orta düzey şiddet), mahrum bırakma 3.04 (orta düzey şiddet), sözlü şiddet 3.00 (orta düzey şiddet)'tür.

Öğrencilerin görüşlerinin yanında öğretmen görüşleri de değerlendirilmiştir. *Öğretmenlerin, "Öğrenciler verilen ödevleri sebepsiz şekilde yapmadığında hangi tür tepkiler verirsiniz?" sorusuna şu cevapları vermişlerdir.*

Öğretmenlerin Pedagojik Tepki İfadeleri: "Ailesi/velisi ile görüşürüm, sorunu anlamak ve çözmek için görüşme yaparım, ek süre veririm, gün içinde yapmasını sağlarım, ödev yapmanın

yararlarını anlatırım, sözlü uyarıda bulunurum, ilgi ve ihtiyaçlarını tespit ederim, seviyesine göre tekrar ödev veririm”.

Öğretmenlerin Pedagojik Olmayan Tepki İfadeleri: “sevdiği etkinlikten, ödülünden mahrum bırakırım, düşük not veririm, davranış çizelgesinde davranışlarına artı-eksi veririm, yapmadığı etkinlikleri teneffüste yaptırım”.

Öğretmenlerin, öğrencilerin verilen ödevleri yapmaması halinde pedagojik olan ve olmayan tepkiler verdikleri görülmektedir. Tepkilerin çoğunlukla önceki davranışlarla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5a

Öğretmenlerin, Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarına Karşı Verdiği Tepkiler İle İlgili Öğrenci Algıları (Genel Durum)

Genel Durum	f
Pedagojik Tepki Veren Öğretmen	5
Pedagojik Olmayan Tepki Veren Öğretmen	100
Toplam	105

Tablo 5a’da öğretmenlerin, öğrencilerin 4 temel istenmeyen davranışının tümüne karşı verdiği tepkiler ile ilgili öğrenci algılarının genel durumuna bakıldığında, öğretmenlerin 100’ü pedagojik olmayan tepki verirken, 5’i pedagojik tepki vermiştir.

Tablo 5b

Öğretmenlerin, Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarına Karşı Verdiği Pedagojik Olmayan Tepki Türleri ile İlgili Öğrenci Algıları (Genel Durum)

Genel Durum	Davranış Sayısı	Davranışın Şiddet Ortalaması
Pedagojik Olmayan Tepki (Genel)	528	3.21
Sözsüz (Beden Dili) Şiddet	30	3.37
Sözlü Şiddet	225	3.04
Mahrum bırakma	118	3.08
Maruz bırakma	144	3.44
Fiziksel şiddet uygulama	11	4.73

Tablo 5b’de öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen 4 temel davranışının tümüne karşı verdiği pedagojik olmayan tepki türleri ile ilgili öğrenci algılarının genel durumuna bakıldığında, öğretmenlerin toplamda 528 pedagojik olmayan tepki verdiği görülmüştür. Bu tepkilerin en yoğun olandan başlayarak dağılımlarına bakıldığında, sözlü şiddet 225, maruz bırakma 144, mahrum bırakma 118, sözsüz şiddet 30, fiziksel şiddet 11 olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin istenmeyen 4 temel davranışının tümüne karşı öğretmenlerin verdikleri pedagojik olmayan tepkilerin genel şiddet düzeyi ortalaması 3.21 (orta düzey şiddet)’dir. Alt kategorilere bakıldığında, fiziksel şiddet 4.73 (yüksek düzey şiddet), maruz bırakma 3.44 (orta düzey şiddet), sözsüz şiddet 3.37 (orta düzey şiddet), mahrum bırakma 3.08 (orta düzey şiddet), sözlü şiddet 3.04 (orta düzey şiddet)’tür.

Öğrencilerin görüşlerinin yanında öğretmen görüşleri de değerlendirilmiştir. *Öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı verdiği tepkiler genel olarak değerlendirildiğinde şu tepkiler tespit edilmiştir.*

Öğretmenlerin Pedagojik Tepki İfadeleri: “sözlü uyarıda bulunurum, sorunu anlamak ve çözmek için görüşme yaparım, ailesi/velisi ile görüşürüm, davranışlarının olumsuz etkilerini anlatırım, sessiz olana kadar sessizce beklerim, yanına gidip uyarırım, gün içinde yapmasını sağlarım, göz teması kurarım, ödev yapmanın yararlarını anlatırım, rehberlik servisine gönderirim, dikkatini çekmeye çalışırım, dikkatini çekmek için soru sorarım, kendi problemlerini kendilerinin çözmesini isterim, ayakta sus işareti yaparım, etkili şekilde uyarırım, kısık sesle konuşurum, anlaşma yaparım, sınıf kurallarını hatırlatırım, drama yaparım, sorumluluk veririm, beden dilini kullanarak uyarırım, uygun davranışı anlatır, göstererek model olurum, sınıfta gezmesine izin verir, ihtiyacını gideririm, yapmadığı ilgi ve ihtiyaçlarını tespit ederim, seviyesine göre tekrar ödev veririm”.

Öğretmenlerin Pedagojik Olmayan Tepki İfadeleri: “teneffüse çıkarmam, sevdiği etkinlikten, ödülünden mahrum bırakırım, yerlerini değiştiririm, davranış çizelgesinde davranışlarına artı-eksi veririm, ek süre veririm, yüksek sesle uyarırım, sınıftan kısa süreliğine çıkarırım, , imalı sözler söylerim, düşük not veririm, , görmezden gelirim, masa ya da tahtaya vurarak dikkatini çekerim, derse ara verir ya da dersi sonlandırırım, ayakta bekletirim, sınıftaki sınıf ziline basarım, sen konuyu biliyorsun galiba derim, yetkililere (yönetime) yönlendiririm, etkinlikleri teneffüste yaptırım, kızarım, cezalandırırım”.

Öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı hem pedagojik açıdan uygun olan hem de uygun olmayan tepkiler verdikleri görülmüştür. Özellikle pedagojik olmayan tepkilerin içerik ve şiddet düzeyi açısından çeşitlilik gösterdiği; kimi tepkilerin öğrencilerin ruhsal yönden orselenmesine yol açacak nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Pedagojik olmayan öğretmen tepkileri ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinde benzerlikler olduğu gözlemlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun pedagojik olmayan tepki verdikleri görülmüştür. Konu ile ilgili öğretmen görüşlerinin de benzer yönde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin tamamına yakınının, öğrencilerin istenmeyen 4 temel davranışından en az birine en az bir kez pedagojik olmayan tepki verdiği görülmüştür. Pedagojik olmayan tepkilerden de en fazla sözlü şiddete başvurdıkları en az ise fiziksel şiddete başvurdıkları anlaşılmaktadır. Pedagojik olmayan öğretmen tepkilerinin genel şiddet düzeyi “orta düzey” olarak tespit edilmiştir. Öğretmen görüşleri de fiziksel şiddet davranışının dışında sözsüz şiddet, sözlü şiddet, mahrum bırakma, maruz bırakma davranışlarının gösterildiği tespit edilmiştir.

Bu sonuç, öğrencilerin, öğretmenlerin tepkileri ile ilgili algılarını yansıtmaktadır. Bu yanıyla dikkatle ele alınması gereken bir sonuçtur. İnsanın, doğası itibarıyla, olumsuz durumları olumlu durumlardan daha güçlü algılaması ve hafızasına kaydetmesi olasıdır. Buna bağlı olarak, öğrencilerin de öğretmenlerin istenmeyen (olumsuz) tepkilerini daha güçlü olarak algılayıp ifade etmiş olmaları muhtemeldir. Bununla birlikte elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin pedagojik olmayan tepkiler verme konusunda sorunlar yaşadığını da göstermektedir. Buradan öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda bilgili ve bilinçli olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle öğretmenlerin meslek öncesi ve mesleğe başladıktan sonra sınıf yönetimi konusunda çok iyi eğitilmeleri gerektiği düşünülmektedir. Sarıtaş’ın (2006) araştırma sonucuna göre sınıf yönetimi dersi almayan öğretmen adaylarının istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede geleneksel davranış tipi olan ceza ve otorite içerikli stratejileri daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada öğretmenlerin pedagojik olmayan tepkilerinin çoğunun sözlü şiddet düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Sözlü şiddet tepkisi, sınıf içinde verilebilecek en hızlı ve kolay tepki türlerinden biridir. Bu kapsamda öğretmenlerin sözlü şiddete diğer şiddet türlerinden daha

çok başvuruları anlaşılabilir. Ayrıca çoğu öğretmenin sözlü şiddeti gerçek bir şiddet olarak görmüyor olmaları da bu sonucun bir başka nedeni olabilir.

Tolunay (2008) ve Akyavuz'un (2019) yaptığı araştırmalarda, sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte kullandıkları yöntemlerin başında "sözle uyarma" yöntemi gelmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuç, Tolunay'ın araştırmasından elde edilen sonuçla benzerdir. Gündüz ve Konuk (2016) da araştırmasında en sık kullanılan öğretmen tepkilerinden birinin sözlü uyarı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin çok azı dışında fiziksel şiddete başvuran yok gibidir. Bu olumlu bir durumdur. Şiddetin kabul edilemezliği düşüncesi öğretmenler arasında her geçen gün daha da kabul edilmiş görünmektedir. Sosyal, psikolojik, eğitimsel gelişme ve değişimler, öğretmenlerin "öğretmenlik bilinci"ne yansması kaçınılmazdır. Bu kapsamda, eğitim adına öğrenciye fiziksel şiddet uygulamanın bir yöntem olarak benimsenmediği anlaşılmaktadır. Benzer bir sonuç da Tolunay'ın (2008) yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte en az kullandıkları yöntemlerden birinin "fiziksel ceza verme" olduğu ortaya konmuştur. Elde edilen bulgu, bu araştırmanın bulgularıyla benzerdir.

Maruz bırakma ve mahrum bırakma tepkileri de öğretmenlerin pedagojik olmayan tepkileri arasındadır. Bu araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin verdiği 4 ya da 5 pedagojik olmayan tepkiden 1'i bu kapsamdadır. Bu tepkilerin nedenleri arasında, "maruz bırakma" ve mahrum bırakma" tepkilerini meşru gören pedagojik yaklaşımlar olabileceği gibi, öğretmenlerin pedagojik tepkiler ve pedagojik olmayan sözlü tepkilerinden sonuç alamamaları olabilir.

Aymaz (2018), öğretmenlerin en az kullandıkları tepki türlerinin, fiziksel müdahale (fiziksel şiddet), ayakta bekletme (maruz bırakma), sınıftan atma (maruz bırakma), notu kullanma (maruz bırakma), olumsuz davranışı defalarca yazdırma (maruz bırakma) gibi tepkiler olduğu sonucuna varmıştır. Aymaz'ın elde ettiği sonuçlar ile bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, benzer davranışların sergilendiğini ancak sıklıklarının farklı olabileceğini düşündürmektedir.

Medikoğlu ve Dalaman'ın (2018) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışları ile baş etmede en çok uyarma, ceza verme, tenefüse çıkarmama gibi davranışları kullandıkları tespit edilmiştir. Akyavuz (2019), yaptığı araştırmada öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı olumlu yöntemler uyguladıklarını ifade ederken cezalandırma gibi olumsuz yöntemlere de başvurduklarını ifade etmiştir. Ayrıca bağırma, notla tehdit etme, sevdikleri etkinliklerden mahrum bırakma, para cezası gibi cezalar verdiklerini de belirtmiştir.

Karakaş'ın (2005) araştırmasında, öğrencilerin ders esnasında amaçsızca dolaşması karşısında kadın öğretmenlerin büyük çoğunluğunun daha çok sözsüz uyarıda bulunmayı, erkek öğretmenlerin ise birebir konuşmayı tercih ettiklerini tespit etmiştir. Yüksel'in (2005) çalışmasında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede öğretmenlerin görmezden gelme, öğrenciye bağırma, öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma gibi yöntemleri öncelikle tercih etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, fiziksel şiddete başvuranın çok az olması Yüksel'in bulguları ile örtüşmektedir. Ayrıca öğrenciye bağırma (sözlü şiddet) ve görmezden gelme (sözsüz şiddet) davranışları örtüşmekle birlikte sıklık düzeyi açısından farklılıklar olduğu görülmüştür.

Sipahioğlu (2008), öğretmenlerin, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı göz teması kurma, ailesi ile görüşme, okul yönetimine gönderme, görmezden gelme, yerini değiştirme gibi davranışlar sergilediğini belirlemiştir. Sipahioğlu öğretmenlerin bu tepkilerini daha çok pedagojik yönüyle ele almış olmakla birlikte, baskı aracı olduğunu da ifade etmektedir. Sipahioğlu'nun elde ettiği bulgularla bu araştırmada elde edilen bulgular arasında belirli ölçüde paralellikler bulunmaktadır. Bununla birlikte, görmezden gelme ya da uzun süreli göz teması kurulması

(sözsüz şiddet), ailesine haber verme ve okul yönetimine gönderme (maruz bırakma), yerini değiştirme (mahrum bırakma) gibi öğretmen tepkileri her iki araştırmada ortak bulgulardır.

Elban (2009), yaptığı çalışmada, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı öğretmenlerin verdiği tepkileri ortaya koymuştur. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenler, sözlü uyarı, görmezden gelme, beden diliyle uyarma, öğrenci ile birebir konuşma, sevdiği bir şeyden mahrum bırakma ve öğrencinin ailesine haber verme tepkilerini vermektedir. Elban'ın elde ettiği bulgular, bu araştırmanın sonuçları ile genel olarak benzerdir.

Keleş'in (2010) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en az verdiği tepkiler, okul yönetimine gönderme (maruz bırakma), disipline verme (maruz bırakma), sınıf önünde özür diletme (maruz bırakma), fiziksel ceza verme, tüm sınıfı cezalandırma (maruz bırakma), sınıftan atma (mahrum bırakma), teneffüse çıkarmama (mahrum bırakma), eğitsel çalışmalardan men etme (mahrum bırakma), söz hakkı vermeme (mahrum bırakma), öğrenciyi azarlama (sözlü şiddet), onur kırma (sözsüz ya da sözlü şiddet), yalnız oturtma (mahrum bırakma), istemediği arkadaşları ile oturtma (maruz bırakma), ilgi göstermeme (sözsüz şiddet) olarak sıralanmıştır. Keleş'in bulguları ile bu araştırmanın bulgularının çoğu açıdan uyumlu olduğu söylenebilir. Çetin (2013) araştırmasında da benzer şekilde, öğretmenlerin ceza verme, uyarma, görmezlikten gelme gibi pedagojik olmayan davranışları sergiledikleri ortaya konulmuştur.

Öğretmenlerin kendi ifadelerine göre, öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında pedagojik olan ve olmayan tepkiler verdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç değerlendirildiğinde, öğretmenlerin özellikle pedagojik açıdan uygun olmayan tepkileri ile ilgili yeterince bir içgörüyeye sahip olup olmadıkları tartışılabilir. Öğretmenlerin, bu tepkilerini pedagojik açıdan uygun bir tepki olarak gördükleri düşünülmektedir.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin pedagojik olmayan tepkiler verme konusunda farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmenlere yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitimlerde öğrencilerin istenmeyen davranışlarının önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik güncel yöntem ve teknikler ile ilgili beceriler kazanmasına ağırlık verilmelidir. Bu eğitimde, "istenmeyen davranış", "pedagojik tepki", "pedagojik olmayan tepki" kavramları somut kriterlere göre ortaya konmalı ve öğretmenlerin bu konudaki farkındalıkları geliştirilmelidir.

Öğretmenlerin verdikleri pedagojik olmayan tepkilerin sosyal ve psikolojik kaynakları belirlenmeli ve bu konuda öğretmenlere farkındalık kazandırılmalıdır.

Öğretmenlere, öğrencilerini istenmeyen davranışlarını yönetme konusunda işlevsel sınıf yönetimi becerileri kazandırılmalıdır.

Öğretmenlerin pedagojik olmayan tepkilerinin öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya koymaya yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyavuz, E. K. (2019). İlkokul öğrencilerinin sergiledikleri istenmeyen davranışlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 30-40.
- Altıntaş, M. E. (2016). Tepkisel ve gelişimsel sınıf yönetimi modellerinin ahlak eğitimiyle ilişkisi. *Bilimname*, 30(1), 207-221.

- Aymaz, Ü. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları başa çıkma yöntemleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Başar, H. (2005). *Sınıf yönetimi*. Anı yayınları.
- Bingöl, T., Turhan, N. S., Arslan, N., Öztapak, M. Ü., & Çetintaş, Ş. (2018). Sınıf içi kaba davranışlar ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 165-176. <https://doi.org/10.19126/suje.321775>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry&research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Cothran, D. J., Kulinna, P. H., & Garrahy, D. A. (2009). Attributions for and consequences of student misbehavior. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(2), 155-167. <https://doi.org/10.1080/17408980701712148>
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 225-269.
- Doğan, S. (2020). Öğretmen algısına göre istenmeyen öğrenci davranışları. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 148-159.
- Elban, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Fernández-Balboa, J. M. (1991). Beliefs, interactive thoughts, and actions of physical education student teachers regarding pupil misbehaviors. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11(1), 59-78. <https://doi.org/10.1123/jtpe.11.1.59>
- Gündüz, H. B., & Konuk, S. (2016). İlkokul öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile baş etme stratejileri. *Yıldız Journal of Educational Research*, 1(1), 37-54. <https://doi.org/10.51280/yjer.2016.003>
- Gökçer, N., & Doğan, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 93-106.
- Johnson, Z. D., Goldman, Z. W., & Claus, C. J. (2019). Why do students misbehave? An initial examination of antecedents to student misbehavior. *Communication Quarterly*, 67(1), 1-20. <https://doi.org/10.1080/01463373.2018.1483958>
- Karakaş, B. N. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Celal Bayar Üniversitesi.
- Keleş, Z. (2010). *İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yöntemleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Kerr, M. M., & Nelson, C. M. (2002). *Strategies for addressing behavior problems in the classroom*. Prentice Hall.
- Medikoğlu, O., & Dalaman, O. (2018). Öğretmenlerinin derste karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara yönelik çözüm stratejileriyle ilgili öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 20-32.

- Pehlivan, Z. (2012). Beden eğitimi derslerinde istenmeyen öğrenci davranışları, öğretmenlerin sözlü dönüt biçimi ve dönüt biçiminin öğrenci başarı güdüsüne etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 144-158.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıftaki hamile öğrencilerin önerilerini değiştirmek ve düzeltmek amacıyla kullanılan stratejilerden yararlanılır. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 167-187.
- Sayın, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önleme yöntemleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Sipahioğlu, E. (2008). *İlköğretim I. kademedeki sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm önerileri (Narlıdere ilçesi örneği)*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Tolunay, A. K. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları başatma yöntemleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Vidić, T. (2022). Student classroom misbehavior: Teachers' perspective. *Croatian Journal of Education*, 24(2), 599-639. <https://doi.org/10.15516/cje.v24i2.4381>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12.Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, A. (2005). *İlköğretim I. kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In a planned educational system, educators aim to create a classroom environment that will make learning action free of problems. Whether effective classroom management and instruction are ensured in the classroom setting is a basic concern of educators (Cothran et al., 2009). For many educators, it is the priority to enable students to go with the flow of the teacher and prevent behaviors that will disrupt that flow in the classroom. A teacher's effective classroom management is a significant indicator of their achievement in managing undesirable behaviors. Meanwhile, teachers may experience undesirable student behaviors that hinder the class flow.

Undesirable student behaviors were defined by Medikoğlu and Dalaman (2018) as "behaviors that negatively impact learning and safety of the classmates and other friends and disrupt the positive learning environment, therefore causing mental, emotional, and physiological changes". Undesirable behaviors disrupt the natural flow of classes and adversely affect learning performance in the classroom setting.

Types of undesirable behaviors that have a negative impact on the classroom environment have been studied in depth. According to Akyavuz (2019), undesirable behaviors of primary students included speaking without permission, quarreling, speaking to each other during class, not fulfilling responsibilities, walking around during the class, engaging in off-class activities, being late for the class, liveliness, taking objects without permission, making noise, complaining, using slangs, calling others names, going to the toilet frequently, being indifferent to the class, and interrupting the teacher or others.

Undesirable behaviors reflect some challenges for the teachers in the classroom setting. Those challenges can be defined as teachers' motivation for the profession, their self-competence, and success in executing the schedule. Undesirable behaviors occurring in the classroom cause teachers to waste their time and energy by dealing with those behaviors, leaving them with inadequate time and energy for the education-instruction, which is their main job (Rosen et al., 1990, as cited in Akyavuz, 2019).

Several research studies have previously explored different teacher reactions intended to preventing undesirable behaviors. Yet, the pedagogical aspect of those reactions has not been discussed sufficiently. It is observed that teachers exhibit their reactions depending on the situation and regardless of their pedagogical aspects (Bingöl, et al., 2018). This indicates that the pedagogical aspect of the reactions is neglected when preventing undesirable behaviors. In addition, undesirable classroom behaviors have been investigated particularly based on teachers' perceptions and experiences, which proves to be inadequate in predicting the causes and solutions of undesirable behaviors in primary schools.

This situation particularly leads to inadequacy in anticipating the reasons and solutions for unwanted behaviors, especially at the primary school level. The present study aimed to mainly respond to the said insufficiency within its own boundaries. To that end, there was a focus on two concepts in the research:

1. Undesirable student behaviors
2. Teacher reactions towards undesirable student behaviors

Undesirable behaviors of the fourth graders were addressed in the research, and the concept of undesirable behavior was defined as "classroom behaviors that are frequently observed and disrupt the learning environment". Based on the results obtained in the literature, four main undesirable behaviors exhibited by students in the classroom were addressed in the research, which are:

- Behavior 1. Engaging in continuous and loud off-topic conversations disruptive enough to interrupt the flow of the lesson.
- Behavior 2. Engaging in off-lesson discussions to a degree that disrupts the flow of the lesson
- Behavior 3. Walking around in the classroom to the extent that disrupts the flow of the class
- Behavior 4. Failure to do the academic task given by the teacher (homework, project, activity, etc.) without any reason.

The second fundamental concept of the research is the reactions of teachers to students' undesirable behaviors. The pedagogical aspects of these behaviors have been thoroughly examined.

In this context, the main objective of this research is "the determination of student and teacher observations and opinions regarding the responses provided by class teachers to the in-class undesirable behaviors of 4th-grade students."

Method

The research utilized the case study design of qualitative research methods. Case study, as stated by Creswell (2007), is a qualitative research approach in which the researcher makes an in-depth examination of one or more situations restricted to a certain period of time with data collection tools (observations, interviews, audiovisuals, documents, reports) involving multiple sources and defines situations and situational themes. This method was chosen to identify teacher reactions toward fourth graders' undesirable behaviors and examine them in depth to draw conclusions. The purposive sampling method was used to collect data in the research. The 4A class from each of the 5 public primary schools on the Anatolian side of the İstanbul province was selected. Consequently, 105 students (51 girls, 54 boys) were enrolled in the research, and

research data were obtained from them and additionally, to ensure data diversity, 15 teachers were involved in the study.

The open-ended survey form prepared by the researchers for collecting data from students is organized as follows: The students were asked, “What does your teacher do when you ...?” to identify the reactions given by the classroom teacher towards each undesirable behavior, and their answers were received. In addition, to determine teacher opinions, teachers were asked the question, “What type of reactions do teachers exhibit when students engage in ...?”, and responses were collected.

The procedures below were followed for the data analysis:

A content analysis was performed on the data obtained by the questionnaires. Based on the content analysis results, the teacher reactions were divided into 2 themes by the researcher. Those themes were called “pedagogical themes” and “non-pedagogical themes”. Non-pedagogical themes were categorized into 5 topics:

- Non-verbal (body language-based) violence
- Verbal violence
- Deprivation
- Exposure
- Physical violence

Non-pedagogical teacher reactions stated by the students were also assessed based on their levels of severity. Each answer of the students was first evaluated individually by the researchers both by themes and level of severity. Next, the researchers gathered to compare the results of their individual evaluations and discussed the different results. They came to an agreement on those results and concluded the evaluation process.

Based on the evaluation results, frequencies and percentages were calculated for the themes, and arithmetic means were calculated for the level of severity. The results were presented in tables. Additionally, teacher opinions have been included along with student perspectives.

Results and Discussion

According to the research findings, it was observed that the majority of teachers responded with non-pedagogical reactions to students' undesirable behaviors. It was also determined that teacher opinions regarding the matter were similarly aligned.

Overall, the research results showed that almost all of the teachers exhibited a non-pedagogical reaction at least once towards at least one of the four basic undesirable student behavior. It is understood that among the non-pedagogical reactions, teachers resort to verbal violence the most, and at least resort to physical violence. Non-pedagogical teacher reactions were found to be moderate in severity, overall. Teacher opinions also indicate the exhibition of non-verbal violence, verbal violence, deprivation, and exposure behaviors, in addition to physical violent behavior.

It can be argued that non-pedagogical reactions of the teachers were mostly exhibited in the form of verbal violence in the study. A verbal violence reaction is one of the fastest and easiest possible reactions in the classroom. The obtained teacher opinions also support this. It is therefore understandable that the teachers resort to verbal violence more than other types of violence. Another reason may be that most teachers do not recognize verbal violence as a real type of violence.

In the studies by Tolunay (2008) and Akyavuz (2019), “verbal warning” was the primary method when classroom teachers coped with undesirable student behaviors. The result achieved

in the present research seems to be in line with the result obtained by Tolunay. Gündüz and Konuk (2016) also concluded that one of the most frequent teacher reactions was verbal warning.

The fact that very few teachers resorted to physical violence in the research is a positive outcome. It is believed that the unacceptability of violence is being increasingly recognized among teachers.

Other non-pedagogical teacher reactions were deprivation and exposure. Aymaz (2018) concluded that the least frequent reactions shown by teachers included physical intervention (physical violence), making the student wait to stand (exposure), threatening with a low grade (exposure), and making the student write down the negative behavior for several times (exposure). The results obtained by Aymaz suggest that similar reactions are exhibited, but their frequencies could vary.

The research findings indicate that teachers' levels of awareness should be improved in terms of non-pedagogical reactions.